

XX amžiaus pradžios Panevėžio visuomenės veikėjai

ARŪNAS ASTRAMSKAS

Panėvėžio kraštotoyros muziejus

Vasario 16-osios g. 23, LT-35185, Panėvėžys

El. paštas: arunasastramskas@gmail.com

Artėjant visuomenės veikėjos ir rašytojos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės gimimo 150-osioms metinėms Panėvėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės biblioteka surengė konferenciją, skirtą atidžiau pažvelgti į rašytojos gyvenamąją aplinką, jos veiklą Lietuvos visuomenės gyvenimo kontekste. Viena iš svarbių tos aplinkos dalių yra Panėvėžio miesto visuomenė, su kuria G. Petkevičaitė-Bitė buvo ypač susijusi 1901–1908 m. gyvendama Puziniškyje prie Panėvėžio, ryšiu nenutraukė ir vėliau, dirbdama „Lietuvos žinių“ redakcijoje Vilniuje, betarpiškai šios bendruomenės gyvenime ji dalyvavo nuo 1919 m., mokytojaudama Panėvėžio gimnazijoje. Todėl verta pasigilinti, kas gi sudarė tuometinį Panėvėžio visuomenės veikėjų žiedą, su kokiais žmonėmis rašytoja galėjo bendrauti ir dirbtis visų gerovės labui.

Tiesiogiai ši tyrimą išprovokavo XX a. pradžios miesto visuomenės veikėjas Juozapas Kozakevičius, kuris savo atsiminimų „Amžiaus kronika“ 4-e tome pateikia savo amžininkų, aktyvių miesto bendruomenės veikėjų, pavardžių sąrašą¹. Sąraše – 111 asmenų²,

¹ KOZAKEVIČIUS, J. Panėvėžio visuomenės veikėjų sąrašas [rankraštis]. Iš KOZAKEVIČIUS, J. *Amžiaus kronika*. Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – LMAB RS), f. 112–4, t. 4, p. 214–215.

kurie priklausė 42-iems visuomeninėms organizacijoms. Nemažai asmenų dalyvavo net keleto organizacijų veikloje. Kilo sumanymas plėtoti šį darbą ir, pasinaudojus šaltiniais, nustatyti apytikrį aktyvių miesto bendruomenės veikėjų skaičių nuo XX a. pradžios iki Pirmojo pasaulinio karo, pabandyti apčiuopti jų socialines charakteristikas.

Tyrimui panaudotas senas ir paprastas statistinis metodas – sudaryta šaltiniuose minimų bent kiek žymesnių panevėžiečių duomenų bazė, kuri įgavo sąrašo formą. Joje nurodoma asmens pavardė, vardas, tévavardis, tautybė (jei ji nurodoma šaltinyje), luomas, profesija, gyvenamoji vieta, kiti duomenys. Atskirai grafose pateikiamas trumpos žinios apie visuomeninę veiklą ir šaltinis. Deja, galima konstatuoti, kad apie dalį miesto visuomenės veikėjų žinių labai mažai, kartais nežinomi net jų vardai, pavardžių rašyba įvairuoja ir kartais neaišku, ar kalba eina apie vieną, ar apie du asmenis. Iš kitos pusės, reikėtų pabrėžti, kad domėtasi bendraisiais socialinės grupės rodikliais, todėl sąraše pateikiama žinios apie atskirus, net gerai žinomus asmenis, yra labai lakoniškos. Iš tiesų daug minimų žmonių nusipelno atskirų straipsnių ar net monografijų, kai kurie jų tokio dėmesio yra sulaukę, kitų nuopelnai vis dar primiršti.

Renkant informaciją buvo peržvelgti svarbiausi XX a. pradžios miesto istorijos šaltiniai. Kadangi labai svarbias pozicijas bendruomenėje užėmė tuometinės savivaldybės – Panevėžio Dūmos nariai, iš archyvinų šaltinių naudoti 1903, 1908, 1912³ ir 1913 m. į Panevėžio miesto Dūmą išrinktų narių ir kandidatų sąrašai⁴. Juos

² Originaliaiame sąraše nurodoma 112. Suklysta numeruojant.

³ Kadangi 1912 m. įvykusiu Dūmos rinkimų caro administracija nepatvirtino, kitaip metais surengti nauji.

⁴ 1903 m. rugėjo 23 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas. Lietuvos valstybės istorijos archyvas (toliau – LVIA), f. 1243, ap. 1, b. 182, lap. 129; Ten pat, lap. 128 nurodomos dar dviejų Dūmos narių, paskirtų administracijos, pavardės; 1912 m. spalio 13 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 42–43; 1913 m. balandžio 27 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 89. Ten pat įtraukti ir administracijos skiriami Rubinšteinas, Bregovskis ir Trofimovičius.

papildo laikraštyje „Kauno gubernijos žinios“ paskelbtas 1908 m. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas⁵. Asmenų pavardžių, vardų, tėvavardžių patikslinimui bei jiems priklausančiai nekilnojamai nuosavybei nustatyti panaudoti 1912 m. Panevėžio Dūmos rinkėjų sąrašai⁶. Gana daug žinių apie žmones duoda to meto leidiniai. J. Masiulio knygyno kalendoriai informuoja apie lietuviškų organizacijų vadovus bei valdybų narius⁷, vertingas XX a. pradžios Panevėžio miesto aprašymas⁸, Šv. Juozapo draugijos steigėjai nurodomi šios draugijos įstatuose⁹. Apie Panevėžio žemės ūkio parodų komiteto ir Panevėžio olandiškų galvijų auginimo komiteto veikėjus informuoja šių organizacijų ataskaitos, publikuotos įvairių metų Kauno žemės ūkio draugijos bendruju susirinkimų žurnaluose¹⁰.

Daugybė pavardžių mirga jau minėtoje J. Kozakevičius „Amžiaus kronikoje“¹¹. Autorius pateikia įvairių asmenų veiklos ir gyvenimo detales bei charakteristikas, labai svarbią atsiminimų savybę sudaro tai, kad juose yra įdėta įvairių organizacijų: Panevėžio tarpusavio kredito draugijos, Panevėžio ugniagesių draugijos, Panevėžio parodų komiteto, įvairių Dūmos komisijų, labdaros ir kitų organizacijų leidinių, ataskaitų, protokolų, narių sąrašų. Kai kurie iš tų leidinių išlikę tik šioje kronikoje. Ypač svarbūs do-

⁵ Ковенские губернские ведомости, 1908, но. 29; *Žinios apie papildomai skiriamus dūmos narius*. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1453, lap. 38, 63.

⁶ Rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 10–25; Žydu rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 72–84;

⁷ Panevėžio kalendorius 1914 metams. Panevėžys, 1913. 67, [23] p.; Draugas (Panevėžio kalendorius) 1915 metams. Panevėžys, 1914. 79, [9] p.

⁸ ГУКОВСКИЙ, К.; ВОЙНИЧЬ, Ем.; СИНЯКОВЪ, И. Н. Памятная книжка Ковенской губернии на 1905 год. Ковно, 1904. 184 с.

⁹ Уставъ литовского римско-католического общества рабочихъ имени Св. Иосифа въ гор. Поневежъ. Ковно, 1908.

¹⁰ Журналъ общаго собранія Ковенскаго общества сельскаго хозяйства. Ковна, 1901–1909.

¹¹ KOZAKEVIČIUS, J. Amžiaus kronika [rankraštis]. T. 1–4. LMAB RS, f. 112–1; f. 112–2; f. 112–3; f. 112–4.

kumentai, apibūdinantys Panevėžio tarpusavio kredito draugijos vadovybę. Labai įdomius ir vertingus atsiminimus apie XX a. pradžios Panevėžio įvykius bei gyvenusius žmones paliko kunigas Juozapas Stakauskas¹². Juose pateikiami oficialiuose dokumentuose apeinami faktai apie katalikiškų organizacijų kūrimąsi ir jų organizatorius, veiklos aplinkybes bei detales.

Pastarąjį dešimtmetį pasirodė Panevėžio praečiai skirtų monografijų bei straipsnių, kuriuose daug dėmesio skiriama įvairių sričių miesto visuomenės veikėjams. Šiame tyrime pasinaudota Onos Maksimaitienės, Vytauto Baliūno, Jūratės Gaidelienės, Olgos Mastianicos, Ritos Aleknaitės-Bieliauskienės, Alfredos Petrulienės, Petro Juknevičiaus, Mieczysław Jackiewicz, Ovidijos Zeifaitės įdirbiu¹³. Siek tiek apie panevėžiečius yra rašės ir šio tyrimo autorius¹⁴. Taip pat naudotasi Liudvikos Knizikevičienės monografijos

¹² STAKAUSKAS, J. *Trys lietuvių tautos pagrindai* [rankraštis]. Panevėžys, 1943. Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – PAVB RS), f. 122.

¹³ MAKSIMAITIENĖ, O. *Panevėžio miesto istorija*. Panevėžys, 2003. 363, [1] p.; BALIŪNAS, V. *Panėvėžio Juozo Balčikonio gimnazija*. Panevėžys, 1995. 428 p.; GAIDELIENĖ, J. Neramūs laikai; Švietimas; Kultūrinis gyvenimas ir labdara. Iš *Panėvėžys nuo XVI a. iki 1990 m.* Panevėžys, 2003, p. 208–268; MASTIANICA, O. Keletas puslapių iš mergaičių švietimo Panėvėžyje praeities (XIX a. vidurys–XX a. pradžia). Iš *Iš Panėvėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 19–27; ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ, R. Panėvėžio muzikos mokytojų veiklos istorinio diskurso fragmentas. Iš *Iš Panėvėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 55–83; JUKNEVIČIUS, P. Nuo Pajuostės iki Vatikano. Iš *Kraštiečiai*. Panevėžys, 1993, p. 12; PETRULIENĖ, A. Konstantino Jasiukaičio gyvenimo ir kūrybos pėdsakai Panėvėžyje. Iš *Panėvėžio kultūrinė erdvė ir žmonės: Lietuvos pirmosios nepriklausomybės tarpsnis*: konferencija. Panevėžys, 2002, p. 48–55; JACKIEWICZ, M. Lenkų draugija Oświata (Švietimas) Panėvėžyje 1919–1940. Iš *Panėvėžio apskrities institucinės bibliotekos*: konferencija. Panevėžys, 2000, p. 37–40; ZEIFAITĖ, O. Panėvėžio žydų bendruomenės kultūrinis gyvenimas. Iš *Panėvėžio apskrities institucinės bibliotekos*: konferencija. Panevėžys, 2000, p. 41–47.

¹⁴ ASTRAMSKAS, A. Gamyba ir mainai; Valdžia ir savivalda; Mentaliteto kontūrai; Du nacionalizmai. Iš *Panėvėžys nuo XVI a. iki 1990 m.* Panevėžys, 2003, p. 162–199, 269–286; ASTRAMSKAS, A. Panėvėžio žemės ūkio parodos. *Mūsų praeitis*, 1997, nr. 5, p. 73–81; ASTRAMSKAS, A. Vidurinių mokyklų atidarymas Panėvėžyje: miesto bendruomenės požiūris. Iš *Iš Panėvėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 28–44.

rankraščiu, kuris, tikimės, netrukus bus publikuotas¹⁵.

Deja, turimi šaltiniai tyrinėjamą istorinę tikrovę atspindi neišsamiai ir net tendencingai. Panevėžio tarpusavio kredito draugija ir žemės ūkio organizacijos, kurių vadovybėje vyravo bajorai lenkai, buvo pakankamai turtingos, didelį dėmesį skyrė informacijai apie savo veiklą, tad paliko didžiausią kiekį įvairių spaudinių. Kita vertus, lietuvių veiklai skirta daugiausia atsiminimų bei istorikų tyrimų. Labai mažai žinių yra apie žydų visuomenės veikėjus. Be to, visai nėra informacijos apie nelegaliai veikusių organizacijų (daugiausia įvairių socialdemokratų grupių) narius. Naudojami J. Kozakevičiaus bei J. Stakausko atsiminimai rašyti praėjus keliems dešimtmečiams nuo įvykių, todėl gali būti nepilni, pasitaikyti klaidų. Visa tai nulemia ir tam tikrą viso šio tyrimo subjektyvumą. Nežiūrint į šias problemas manytume, kad bendruosius visuomenės veikėjų bruožus pavyks nustatyti nors su paklaida, bet pakankamai tiksliai.

Atrenkant pavardes iškilo klausimas, kuriuos žmones pripažinti visuomenės veikėjais ir įtraukti į tyrimų bazę, o kuriuos apeiti. Kai kurios miesto visuomeninės organizacijos buvo gausios, turėjo šimtus narių ir visų jų pavardžių nei nustatyti, nei jų veiklos apibūdinti nepakanka šaltinių ir kažin ar tam yra prasmė. Visuomenės veikėjo statusui pripažinti pasirinkti trys kriterijai. Pirmenybė teikta asmenims, kurie turėjo kitų pasitikėjimą ir užėmė renkamas pareigas – draugijų vadovai, pavaduotojai, valdybų, tarybų, įvairių komisijų nariai, savivaldybės nariai ir kandidatai į juos. Antra, asmenys, kurie neužėmė renkamų pareigų, bet jų veikla gerai žinoma, juos mini ne vienas autorius ar šaltinis, jie yra organizacijų steigėjai, įvairių sumanymų iniciatoriai ar vykdytojai. Be to, gerbiant J. Kozakevičiaus, įdėmaus savo laikotarpio kroni-

¹⁵ KNIZIKEVIČIENĖ, L. *Panėvėžio medicinos istorija [rankraštis]*. Panėvėžys, 2010. L. Knizikevičienės asmeninis archyvas.

kininko bei daugelio organizacijų dalyvio autoritetą, palikti visi 111 jo visuomenės veikėjų sąrašo narių. Reikia pasakyti, kad tik keletas pastarųjų neatitiko dviejų pirmų kriterijų.

Pirmasis visų šaltinių panaudojimo rezultatas buvo sąrašas, į kurį pateko lygiai keturi šimtai XX a. pradžios Panevėžio veikėjų, faktiškai su mažomis išimtimis tai dauguma šaltiniuose ir tyrimuose paminėtų pavardžių. Vėliau šis sąrašas buvo peržiūrėtas, aukščiau minėtų kriterijų neatitinkantys asmenys pašalinti. Apie jų veiklą beveik nieko nežinoma, išskyrus pavardę ar kokiai organizacijai priklausė. Daugiausia čia nukentėjo labai fragmentiškai minimi „Aido“ draugijos vaidintojai ir įvairių mokyklų moksleiviai. Tiesą sakant, esant abejonėms palikti ar ne kurį nors veikėją, jis visada buvo paliekamas, taip gal kiek nusižengiant tikslumui, bet stengiantis neapeiti nei vienos asmenybės.

Galutiniame rezultate duomenų bazėje liko ir į sąrašą įtraukti 265 asmenys. Tai ir yra XX a. pradžios Panevėžio visuomenės branduolys. Daug tai ar mažai, galima būtų pasakyti paliginus su kitų miestų to meto rodikliais ar su dabartinio miesto bendruomenės lyderių skaičiumi, atrinktu pagal panašius kriterijus. Deja, neteko užtikti tokiam sugretinimui reikalingų tyrimų. Bet tikrai akivaizdu, kad prieš šimtmetį mieste, kartu su priemiesčiais priskaičiavusime 16–20 tūkstančių gyventojų¹⁶ visuomeninis gyvenimas buvo labai įvairus ir aktyvus, kai kuriais bruožais pralenkiantis dabartine padėtį.

Laikas atidžiau pažvelgti į Panevėžio visuomenės veikėjus. Labai didelę aktyvistų dalį sudarė miesto Dūmos nariai ir kandidatai į juos. Iš viso tai 69 asmenys, jie sudaro ketvirtį (26%) bendruomenės lyderių. Ne visi savivaldybininkai buvo vienodai aktyvūs. Kai kurie priklausė bent keletui skirtingo profilio

¹⁶ ASTRAMSKAS, A. Suskaiciuokime panevėžiečius. Iš *Panevėžys nuo XVI a. iki 1990 m.* Panevėžys, 2003, p. 115–120.

organizacijų. Paminėtinas ilgametis miesto vadovas Vladislovas Eidrigevičius ir XX a. pradžioje labai aktyviai veikęs, ypač švietimo srityje, Valerijus Antonovičius. Bet kiek mažiau nei pusė, dvidešimt aštuoni Dūmos nariai, daugiau jokioms organizacijoms nepriklausė arba apie tai nėra žinių.

Pastebimą vietą tarp visuomenės veikėjų nagrinėjamu laikotarpiu užima Panevėžio tarpusavio kredito draugijos vadovai ir nariai, iš viso jų duomenų bazėje ne mažiau kaip 36 asmenys, arba 13,6 % viso sąrašo narių. Dažnai tie patys žmonės vadovavo miestui ir Kredito draugijai. Miesto galvos A. Vitartas bei J. Kasperavičius buvo draugijos tarybos pirmininkais, Vladislovas Eidrigevičius ir Edmundas Bžozovskis buvo išrinkti į draugijos tarybą. Labai panašiai yra ir su savivaldybės valdybos nariais, dauguma jų susiję su Panevėžio tarpusavio kredito draugija, joje dirbo ar buvo renkami į draugijos valdybą ir tarybą. Tarp Panevėžio tarpusavio kredito draugijos vadovų buvo ir stambių dvarininkų, tokų kaip Vladislovas Bistramas ar Juozapas Meištavičius.

Daug labai aktyvių veikėjų turėjo ir kitos organizacijos. Paminėtina Panevėžio katalikų labdarių draugija, ilgą laiką vienijusi lietuvius ir lenkus, „Aido“ draugija, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, gausios Šv. Juozapo ir Šv. Zitos organizacijos. Jų kūrėjai bei lyderiai, dalyvavę daugelio organizacijų veikloje Mykolas Dūda, Sigizmundas Gradzinskis, Matas Grigonis, Mykolas Chodorovičius, Juozapas Kozakevičius, Teodoras Liudkevičius, Šachno Mer, Aleksandras Purickis, Isaak Rabinovičius, Karolis Ryglevskis, Juozas Stakauskas, Zigmantas Švojinickis, Motiejus Venclovas ir daugelis kitų.

XX a. pradžia sutampa su moterų dalyvavimo viešajame gyvenime pradžia Lietuvoje. Nors Panevėžyje jų veikė dar nedaug, bet tarp moterų buvo nemažai aktyvių ir visuomenės reikalams atsidavusių asmenybių. Tai paslaptingoji Gojna Bar, daugelio žydų organizacijų narė, kurios pavardę (galbūt iškraipydamas)

pamini tik J. Kozakevičius savo visuomenės veikėjų sąraše. Raša Rubinštein įkūrė ir vadovavo Žydžių mergaičių dviklasei keturmetei mokyklai, rūpinosi žydu ligoninės išlaikymu, dalyvavo Žydžių moterų draugijoje neturtingoms moterims remti, Žydu draugijoje neturtingiesiems išduoti beprocentes paskolas ir kitose organizacijose. Labai aktyvios moterys veikė lenkų organizacijose: Marija Liudkevičienė (ilgametė Panevėžio katalikų labdarių draugijos valdybos narė ir sekretorė, draugijos bibliotekos komiteto narė, Mergaičių gimnazijos globėjų tarybos narė, viena „Oświatos“ draugijos kūrėjų perdavusi jai savo ir vyro asmeninę biblioteką ir ją tvarkiusi), taip pat Katalikų labdarių draugijos bei „Oświatos“ draugijos kūrėja, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugijos narė Leonija Vartienė. Taipogi pirmosios Katalikų labdarių draugijos valdybos narė ir pirminko pavaduotoja, tvarkiusi draugijos bibliotekos lenkiškas knygas, Mergaičių gimnazijos globėjų tarybos narė, slaptos lenkų pradinės mokyklos mokytoja, „Oświatos“ draugijos kūrėja Joana Zavišaitė. Aktyvumu šioms ponioms nenusileido ir lietuvaitei. Zofija Jakubauskaitė kartu su drauge Zofija Vieščiekaitė atidarė vieną pirmųjų lietuviškų parduotuvų Panevėžyje, veikė Antrosios vartojų bendrovės valdyboje, teikdavo garantijas lietuvių gaunamoms paskoloms Tarpusavio kredito draugijoje, dalyvavo Lenkų teatro ir muzikos draugijos bei įvairių lietuviškų organizacijų veikloje. Z. Vieščiekaitė dar buvo Katalikų labdarių draugijos valdybos narė. Salomėja Stakauskaitė buvo „Saulės“ mergaičių mokyklų vedėja ir mokytoja, Labdarių draugijos bibliotekoje tvarkė lietuviškas knygas, dalyvavo „Aido“ draugijos veikloje. 1920 m. ji kartu su G. Petkevičaitė-Bite tapo Steigiamojo Seimo nare.

Nors bendrai moterys sudarė nežymią panevėžiečių veikėjų dalį, pavyko nustatyti tik trisdešimt dvi aktyvistes (tai 12 % visų veikėjų), bet ši trūkumą jos kompensavo savo dideliu aktyvumu, dalyvavimu daugelio draugijų veikloje, pasišventimu bendruomenės reikalams.

Panėvėžio visuomeniniame gyvenime dalyvavo kelios dešimtys apylinkių dvarininkų, kai kurie iš jų valdė labai stambius dvarus. Tarp įtrauktų į duomenų bazę jų yra 38 asmenys, sudarantys 14% visų visuomenės veikėjų. Dauguma dvarininkų dalyvavo žemės ūkio pažangą skatinusiose organizacijose – Panėvėžio parodų komitete, Panėvėžio olandiškų galvijų veisimo komitete, kurio nariai augino geriausius Lietuvoje galvijus. Parodų komitetas organizuodavo Panėvėžio žemės ūkio parodas. Tai buvo svarbiausias šio profilio renginys Kauno gubernijoje ir didžiausias metų renginys Panėvėžyje¹⁷. Šio plataus užmojo pagrindinis organizatorius buvo Lavėnų ir Niurkonių dvarininkas Juozapas Kožakovskis. Kai kurie dvarininkai dalyvavo Lenkų dramos ir muzikos draugijos veikloje, Mamenčių dvaro savininkas Adolfas Tovginas jai nuo 1912 m. vadovavo. Turtuolis Troškūnų dvarininkas ir pramonininkas Stanislovas Montvila miesto visuomenės kultūrinėms reikmėms perdavė įrengtą pastatą.

Didžiulis iššūkis laukia istoriko, kai reikia prabilti apie miestiečių tautybes XX a. pradžioje. Sunkumai kyla ne tik dėl šaltinių, o ir dėl pačios to meto visuomenės būklės. Esmė tame, kad daugelis to meto miestiečių lietuvių ir lenkų patys dar nebuvo galutinai apsisprendę dėl savo tautinės tapatybės. Todėl bet kokios išvados čia gali būti tik apytikrės. Mūsų tyrimo atveju šaltiniai ypač nekalbūs. Dokumentais įrodoma tik trisdešimt devynių, tai yra 14,7% visų visuomenės veikėjų tautybė. Tarp jų 24 lietuviai (9% tarp visų veikėjų), 11 lenkai (4,1% tarp visų veikėjų), 3 rusai (1,1% tarp visų veikėjų) ir 1 vokietis (0,37% tarp visų veikėjų) ir nei vieno žydo. Apie likusių 227 (85,3%) Panėvėžio visuomenės veikėjų tautinę tapatybę šaltiniai atkakliai tyli.

Yra paprastas, bet rizikingas ir netikslus būdas kai kurių

¹⁷ ASTRAMSKAS, A. Panėvėžio žemės ūkio parodos. *Mūsų praeitis*, 1997, nr. 5, p. 73–81.

veikėjų tautybę nustatyti pagal jų biografijas ir įvairius kitus pozymius. Juk aišku, kad dauguma pravoslavų bus rusai (su išimtimis, pvz.: į lentelę įtrauktas pravoslavas Konstantinas Komaras yra lenkas. Su kokia tautybe save XX a. pr. tapatino pravoslavas teisininkas Pranas Dauguvietis, dirbęs cariniame teisme, yra neįmanoma nuspėti), visi judėjai bus žydai (išskyrus karaimus), kartais jų identifikavimą palengvina vardai ir pavardės. Pagal vardus ir pavardes jokiu būdu negalima atskirti lietuvių, lenkų ir rusų, nes dokumentuose dažnai naudojamos surusintos bei sulenkintos jų formos, o jas bandant atstatyti galima labai suklysti. Dalį tautybių, dažniausiai lietuvius ir lenkus, galima identifikuoti pagal jų veiklą, ypač vėlyvesnę. Juk „Oświatos“ draugijos steigėjai, ko gero, priskirtini lenkams, o Mindaugo pulko savanoriai – lietuviams. Naudojantis šiuo metodu ir elgiantis labai atsargiai, remiantis tik patikimais biografijų faktais ir atmetant bent kiek abejotinus variantus, galima nustatyti dar 124 asmenų (tai 46,8% visų sąrašo narių) tautinę tapatybę. Tarp jų 38 lietuviai, 36 lenkai, 33 žydai, 11 rusų ir 6 vokiečiai.

Taigi, asmenų, kuriems pasinaudojant abiem būdais galima nustatyti tautybę, susidaro ne tiek ir mažai – 163 žmonės, arba 61,5% visuomenės veikėjų. Tarp jų 62 (38%) lietuviai, 47 (29%) lenkai, 33 (20%) žydai, 14 (8,5%) rusai, 7 (4,5%) vokiečiai.

Ko gero, nustatant tautybes remiantis ne dokumentais, o faktų interpretacijomis, nepavyko išvengti klaidų, savo paklaidą įnešę ir aptartas šaltinių tendencingumas. Bet bendriausią išvadą suformuoti galima užtikrintai: XX a. pradžioje tarp Panevėžio visuomenės veikėjų gana lygiomis proporcijomis vyravo trijų tautybių atstovai – lietuviai, lenkai ir žydai. Tvirtinimai apie besalyginį lenkų ar žydų dominavimą, o lietuvių bejegiškumą visuomeniniame gyvenime neturi pagrindo. Tarp visų tautybių žmonių buvo pasiekusių aukštus postus Panevėžyje ir Rusijos valstybinėse institucijose.

Šio tyrimo objektu jokiu būdu nėra žmonių veiklos vertinimas ir autorius nuo to stengési kuo labiau atitolti. Tačiau turimi duomenys kategoriški: vieniems žmonėms veikla miesto bendruomenės naudai yra viso gyvenimo prasmė, kitiems tai tik trumpas, ryškesnis ar blankesnis stabtelėjimas likimo skirtoje stotelėje „Panevėžys“. Kai kurie Panevėžio visuomenės veikėjai nesitenkino lokaliniu vaidmeniu ir pasiekė įspūdingų aukštumų. Kunigai Povilas Korzonas ir Kazimieras Šaulys bei slaptas lietuvių mokytojas Juozas Kubilius panevėžiečiams atstovavo Didžiajame Vilniaus Seime 1905 m., Samuelis Landau ir Salomėja Stakauskaitė buvo išrinkti į Lietuvos Steigiamąjį Seimą 1920 m. Valstietis iš Plukių kaimo Antanas Kupstas išrinktas į antrąjį carinę Valstybės Dūmą 1907 m., Kazimieras Zaviša atstovavo Kauno guberniją trečiojoje Valstybės Dūmoje 1907–1912 metais. Teisininkas ir aktyvus įvairių panevėžietiškų organizacijų veikėjas Naftalis Fridmanas buvo išrinktas į trečiąjį ir ketvirtąjį Valstybės Dūmą, dirbo ten 1907–1917 m. ir buvo vienas iš nedaugelio žydų atstovų Valstybės Dūmoje, aktyviai gyné jų teises, buvo Steigiamojo Seimo narys.

Pateikta XX a. pradžios Panevėžio visuomenės veikėjų panorama yra gana salygiška, nors tikimės, kad šio tyrimo rezultatai bus naudojami apibendrinimams bei tolesniems ir išsamesniems tyrimams. Ko gero, stipriausioji darbo pusė yra pateikiamas sudarytas visuomenės veikėjų sąrašas. Jis, nors ir netobulas, bet labai pravartus greitai informacijos apie miesto istorijos herojus paieškai. Jei šis straipsnis paskatins diskusijas ar išsamesnius Panevėžio visuomenės lyderių biografijų ir veiklos tyrimus, autorius džiaugsis pasiekęs vieną iš savo tikslų.

PANEVĖŽIO VISUOMENĖS VEIKĖJAI XX A. PRADŽIOJE

- 1. Aižinas¹** *Antanas 1866-1938²* Knygnešys. Kozakevičiaus sąrašas.³
- 2. Aleliūnas P.** Antrosios vartotojų draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27.
- 3. Andrašiūnas K.** Antrosios vartotojų draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27.
- 4. Andrževskis Henrikas, Prano**, miesto gydytojas, bajoras, lenkas⁴, Ramygalos g.⁵. Išrinktas į miesto dūmą 1912 10 13 ir 1913 04 27, 1914 m. PTKD⁶ tarybos narys. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 138 ; Maksimaitienė, 2003, p. 142.
- 5. Antanaitis Jurgis.** Pagrindinis lietuviškų vakarų organizatorius 1905 m., 1905 rengė ir vadovavo spektaklio „Amerika pirtyje“ pastatymui Panevėžyje, nuo 1907 m. „Aido“ valdybos pirmininko pavaduotojas. Maksimaitienė, 2003 p. 200–201; Gaidelienė, 2003, p. 258.
- 6. Antonovičius Valerijus, Juozapo**, lenkas, bajoras, Soboro g., Birželių dvaras⁷. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29 ir

¹ Pavardės rašomos taip, kaip rašyba nusistovėjusi lietvių kalboje. Jei yra kiti rašbos variantai, jie pateikiami šalia. Jei pavardžių ir vardų rašyba šaltiniuose įvairuoja, pateikiami visi variantai. Jei pavardė iš šaltinio publikuojama pirmą kartą, paliekama originali rašyba.

² Kursyvu pateikiamos informacijos šaltinis – Panevėžio senųjų Šv. Petro ir Povilo bažnyčios kapinių antkapiniai paminklai

³ Taupant vietą sąraše nurodoma tik šaltinio pirmasis žodis ar autoriaus pavardė su data, pilnas šaltinių sąrašas pateikiamas po viso sąrašo.

⁴ Nurodomos tik tų asmenų tautybės, kurios pateikiamos šaltinyje.

⁵ Nurodoma gatvė, kurioje buvo asmeniui priklausanti nekilnojama nuosavybė (dažniausia gyvenamasis namas). Naudojami autentiški gatvių pavadinimai, šiuo metu jie atitinka: Soboro ir Marijos gatvės – Smetonos g.; Šeduvos g. – Vasario 16-osios g.; Bajorų g. – Respublikos g.; Vladimiro g. – Klaipėdos g.; Daugėlos sk. – Perkūno g.; Turgaus a. – Laisvės a.; Vaistinės g. – Elektros ir Laisvės a. šiaurinė dalis; Boguševičiaus – Birutės g.; Jurgio – Danutės ir Vaižganto g.; Alaus g. – Topolių g. Taupant vietą sąraše šaltinis nenurodomas. Šaltinis: 1912 m. rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 10–25; 1912 m. žydų rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 72–84.

⁶ PTKD – Panevėžio tarpusavio kredito draugija.

⁷ Dvarininkams priklausantys dvarai nurodomi pagal šaltinį: Kauno žemės ūkio draugijos narių sąrašas. Журнал общего собрания Ковенского общества сельского хозяйства. 1909, 16 и 17 февраля.

1912 10 13, Dūmos švietimo komisijos narys, Mergaičių gimnazijos globėjų tarybos narys. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Kauno žemės ūkio draugijos narys. PTKD valdybos narys nuo 1902 m., valdybos pirmininkas nuo 1912 m., laikinai einantis pirmininko pareigas nuo 1913 m. Ugniagesių draugijos valdybos pirmininko pavaduotojas. 1903 m. sąrašas; 1912 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 60, 82, 124, 138; t. 4, p. 139, 169; Журнал, 1909; Astramskas, 2008.

7. Antoševskis Kazimieras, Kazimiero, gydytojas, lietuvis. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1908 03 29, Dūmos švietimo komisijos narys. Pirmasis Panevėžio gydytojų draugijos, įsteigtos 1898 m., vadovas. Panevėžio sodininkystės draugija. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Astramskas, 2003, p. 122; Astramskas, 2008; Maksimaitienė, 2003, p. 220.

8. Bajariūnas B. Šv. Juozapo draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25.

9. Balčas St. „Aido“ artistų-mègėjų kuopos valdybos narys, „Aido“ valdybos narys ir choro įkūrėjas 1912 m. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Gaidelienė, 2003, p. 259, 262.

10. Balčas VI. „Aido“ choro dirigentas. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25.

11. Balčas Justinas, Silvestro. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas.

12. Balčikonis Jonas, Prano, miestietis, lietuvis, PTKD kasininkas. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29 ir 1912 10 13. Antrosios vartotojų draugijos valdybos narys, Panevėžio žemės ūkio parodų komiteto sekretorius, Olandiškų galvijų auginimo komiteto narys. Panevėžio ugniagesių draugija, Kauno žemės ūkio draugija. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2 p. 63, 124, 230.

13. Balčikonis Pranas, Kazimiero, valstietis, lietuvis, Ramygalos g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmos narius 1903 09 23,

Dūmos nariu 1908 03 29. Dūmos galvos pavaduotojas. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, Panevėžio miesto Dūma, Panevėžio sodininkystės draugija, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Astramskas, 2003, p. 190.

14. **Balčiūnas J.**, lietuvis, miestietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1913 04 27. 1913 m. sąrašas.

15. **Berlinas Chaimas, Iciko**, Ukmergės g. PTKD tarybos narys 1902 m. Kozakevičius, t. 2, p. 81.

16. **Bieliauskaitė O.** „Darbo“ draugijos valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27.

17. **Biliūnas Jonas**, rašytojas. LSDP veiklos organizatorius, 1902 m. kaltintas karikatūrų platinimu. Maksimaitienė, 2003, p. 248.

18. **Birmontas Juozas**, Varšuvos konservatorija, nuo 1881 m. vargonavo Panevėžyje. Vadovavo įvairiems Panevėžio chorams, 1904 m. Panevėžio parodoje jo choras sudainavo lietuviškų dainų. Maksimaitienė, 2003, p. 200; Gaidelienė, 2003, p. 257, 262.

19. **Birulia Konstantinas, Inokentijaus**, Liaudies mokyklų inspektorius, rusas, Soboro g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Panevėžio sodininkystės draugija, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Astramskas, 2003, p. 191.

20. **Bistramas Vladislovas, Karolio**, Bistrampolio dvaras. PTKD tarybos narys nuo 1902 m., Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto narys, Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 2, p. 81; Журнал, 1901, 1909.

21. **Bistramas Karolis, Vladislovo**, Upytės dvaras. PTKD valdybos narys nuo 1913 m., einantis PTKD tarybos pirmininko pareigas nuo 1913 m. II pusmečio, 1914 02 23 išrinktas PTKD valdybos pirmininku. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už valstiečių arklius. Kozakevičius, t. 2, p. 124, 133, 202; t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

- 22. Bortkevič Aleksandras, Benedikto.** Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas.
- 23. Bortkevičius Tomašas, Aleksandro,** lenkas, bajoras, m. 1936 m., Jurgio g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2 p. 236.
- 24. Braždis Antanas.** Kandidatas į pirmąją „Saulės“ valdybą. Stakauskas, t. 2, p. 18.
- 25. Braždytė Malvina,** gydytojo M. Venslovo žmona. Pirmosios „Saulės“ draugijos valdybos narė, pripažinta „Aido“ artistė. Stakauskas, t. 2, p. 18; Gaidelienė, 2003, p. 259.
- 26. Bregovskis Isakas (Izaokas, Icykas), Volfo,** prekyba miško medžiaga, razinų vyno gamykla, Turgaus a. Paskirtas į miesto Dūmą 1903, 1908 m. Žydų ligoninė, Panevėžio miestiečių valdyba. Ilgametis PTKD valdybos narys ir direktorius. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Гуковский, 1904, c. 112; Kozakevičius, t. 2, p. 59, 82, 138, 230.
- 27. Butrimas Nikodemas, Jotainių dvaras.** PTKD valdybos pirmininkas nuo 1889 m., tarybos pirmininkas nuo 1902 m., Panevėžio miesto bankas. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 57, 81.
- 28. Bžozovskis Edmundas, Aloizo, m. 1905 m.** vaistininkas. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, Miesto galva 1904–1905 m., PTKD tarybos narys nuo 1902 m. 1903 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 81; Maksimaitienė, 2003, p. 138–141.
- 29. Cemnolonskis Liudvikas,** Godžios dvaras, Vabalninko parapija. PTKD revizijos komisija nuo 1914 m.. Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 2, p. 138; Журнал, 1909.
- 30. Čepulis Pranciškus,** Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vikaras, Panevėžyje kunigavo 1909–1912 m. Panevėžio katalikų labdarių draugijos iždininkas, „Saulės“ draugijos pirmosios valdybos narys, „Blaivybės“ draugijos Panevėžio skyrius, organizavo slaptus mokytojų kursus. Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 2, p. 5, 16, 18; Gaidelienė, 2003, p. 246.

- 31. Čerkesas Juozas 1884–1949.** „Aido“ sekretorius nuo 1907 m., „Blaivybės“ draugijos pirmininko pavaduotojas, „Aido“ vaidintojas. Panevėžio kalendorius, 1914 m. p. 25; Gaidelienė, 2003, p. 258, 259.
- 32. Čirickis Andrejus, Mataušo (Czyrycki Andrzej), 1872–1947,** grafo Aleksandro Tiškevičiaus patikėtinis, Soboro g. Panevėžio apšvietimo elektra komitetas, Lietuvių klubas „Vienybė“, kandidatas į Ugniagesių draugijos valdybą. Kozakevičius, t. 4, p. 169; Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 185.
- 33. Dambrovskis Ignatijus, Adomo,** miestietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir kandidatu į miesto Dūmą 1913 04 27. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas.
- 34. Daugelienė Ona,** iš bajorų, gimnazija. „Blaivybės“ draugijos valdybos narė, „Saulės“ draugijos pirmosios valdybos narė, Šv. Zitos draugija. Panevėžio kalendorius 1914 m. p. 25; Stakauskas T. 1, p. 62, T. 2, p. 18.
- 35. Dauguvietis Pranas,** teisininkas. Panevėžio sodininkystės draugija, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Kozakevičiaus sąrašas.
- 36. Daukšaitė E.** „Darbo“ draugijos valdybos narė. Panevėžio kalendorius 1914 m., p. 27.
- 37. Dembo Ycik, Orielio,** prekybininkas, Ramygalos g. Stačiatikių labdaros draugija, žydų draugija „Cheder kloli“. Гуковский, 1904; Kozakevičiaus sąrašas.
- 38. Denisovas Vladimiras, Fiodoro.** Ugniagesių draugijos komandos viršininkas, lietuvių klubas „Vienybė“. Kozakevičius, t. 4, p. 129, 139, 169; Kozakevičiaus sąrašas.
- 39. Diržytė-Naginskienė Adelė,** mokytoja. „Darbo“ draugijos valdybos narė, Katalikų labdarių draugijos bibliotekoje tvarkė lietuviškas knygas. Panevėžio kalendorius 1914 m., p. 25, 27; Draugas, 1915, p. 53; Gaidelienė, 2003, p. 224, 254.
- 40. Dovgiliovičius Janas, Felikso (Dogwillo Jan), 1868–1911 m.** Murovannij Dvor dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys,

atsakingas už naminius gyvulius ir paukščius, žemdirbystės ir pie-nininkystės produktus. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106.

41. Domaševičius Petras, Zigmo, bajoras, lietuvis, Soboro g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmos narius 1903 09 23, išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, Miesto galvos pavaduotojas nuo 1899 m., atsisakė pareigų 1901 m. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Maksimaitienė, 2003, p. 137.

42. Dūda Mykolas Jurgio, inžinierius technologas, pramonin-kas, lietuvis, įmonė Ukmergės g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir 1913 04 27. Pirmasis Miesto banko direktorius, PTKD tarybos narys, „Saulės“ draugijos valdybos narys, Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas, Miestiečių valdyba, Panevėžio ka-talikų kapinių įrengimo komitetas. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2 p.133, 138; Stakauskas, t. 1, p. 43 ; Astramskas, 2003, p. 179; Maksimaitienė, 2003, p. 245.

43. Dūdienė M. Katalikų labdarių draugijos valdybos narė. Pa-nevėžio kalendorius 1914 m., p. 27.

44. Eidrigevičius Vladislovas, Mykolo, bajoras, Nevėžininkų dvaras, Vladimiro g. Miesto galva 1895–1904, 1905–1909 m. PTKD tarybos narys, Panevėžio parodų komiteto, Kauno žemės ūkio draugijos narys. Maksimaitienė, 2003, p. 137–141; Kozakevičius, t. 2 p. 81; t. 4, p. 60; Журнал, 1909.

45. Eriško Timofėjus, Afanasijaus. Ugniagesių draugijos ko-mandos viršininko antrasis padėjėjas. Kozakevičius, t. 4, p. 169.

46. Erza Šlomo (rabinas?). Dirbo Panevėžio ješivoje, žymus mokslininkas. Zeifaitė, 2000.

47. Faljevas I. D., karininkas. Ust-Dvinsko pulko štabs-kapito-nas, stačiatikių kapinių tvarkymo iniciatorius ir organizatorius. Гуковский, 1904.

48. Faljeva Lidija, Piotro, Marijos mergaičių mokyklos auklė-toja, direktoriė. Stačiatikių labdaros draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 3, p. 56; Gaidelienė, 2003, p. 216.

49. Feigenzonas Naftalis, pirmasis Panevėžio spaustuvininkas. 1880 m. atidarė pirmąją spaustuvę mieste, šalia jos knygyną, 1885 m. – biblioteką. Pirmojo Panevėžio laikraščio „Naš krai“ (1914 m.) leidėjas. Panevėžio skolinamoji-taupomoji bendrovė. Kozakevičiaus sąrašas ; Gaidelienė, 2003, p. 247, 250–251.

50. Fridmanas Naftalis, Marko, g. 1863 m., žydas, teisininkas, S. Peterburgo universiteto teisės fakultetas, Bajorų g. Paskirtas į miesto Dūmą 1903, 1907 m.. Išrinktas į trečiąją Valstybės Dūmą 1907 m., į ketvirtąją – 1912 m., dirbo jose iki 1917 m., Steigiamojo Seimo narys, PTKD tarybos narys, Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio sodininkystės draugija. 1903 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 59, 81, 124, 138; Astramskas, 2003, p. 132; Gaigalaitė, 2006, p. 110, 234.

51. Fridmanas Bernardas, Andriejaus, Bajorų g.. Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas, Lietuvių klubas „Vienybė“. Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 159.

52. Fridrikson, gydytojo žmona. Liaudies labdaros valgyklos steigėja 1902 m.. Гуковский, 1904; Gaidelienė, 2003, p. 265.

53. Gabiec Ilja, Francevič, Mokytojų seminarijos ir Realinės mokyklos rankdarbių mokytojas. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, Taupomoji kasa Realinės mokyklos mokiniams. Kozakevičiaus sąrašas ; Kozakevičius, t. 3, p. 52, 57.

54. Gajgo Vasilij. Taupomoji kasa prie pašto kontoros. Kozakevičiaus sąrašas.

55. Gavronskij Liba, žymaus arbato firmos savininko Visotskio duktė. Panevėžio ješivos įkūrimo (įkurta 1909 m.) fondo vadovė. Yra labai didelių abejonių, ar tikrai ji gyveno Panevėžyje. Gaidelienė, 2003, p. 225.

56. Gembskis Teodoras, Antano, bajoras, Bajorų g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1908 03 29 ir 1912 10 13. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas.

57. Gerke M. E. Realinės mokyklos neturtingų mokinių šelpimo

draugijos įkūrėjas (1897 m., pirmoji formaliai labdaros organizacija mieste). Гуковский, 1904; Gaidelienė, 2003, p. 264

58. Germonius (Germaniusas) Karlas, Karlo, Realinės mokyklos prancūzų k. mokytojas, Vladimiro g. Mergaičių gimnazijos Globėjų tarybos narys. Kozakevičius, t. 3, p. 57; Astramskas, 2008.

59. Gojna Bar. Žydžių moterų draugija neturtingoms moterims remti, Žydu draugija neturtingiems išduoti beprocentes paskolas, Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio dailės mylėtojų draugija, Panevėžio skolinamoji-taupomoji bendrovė. Kozakevičiaus sąrašas.

60. Golombek Azrijel (Izraelis), gydytojas. Žydu ligoninė, Žydu draugija ligoniams remti, Žydu draugija neturtingiesiems išduoti beprocentes paskolas, Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio dailės mylėtojų draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Astramskas, 2003, p. 121.

61. Golubovičius J. J., miestietis. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1913 04 27. 1913 m. sąrašas.

62. Gorbačevska-Verchoustinska. Privačios 2 klasių mergaičių mokyklos savininkė, 1904 m. bandė steigti mergaičių progimnaziją. Maksimaitienė, 2003, p. 220.

63. Grabys Jonas, kunigas. Pirmos „Saulės“ draugijos valdybos narys. Stakauskas, t. 2, p. 18.

64. Gradzinskis Sigizmundas (Zigmantas), Valerijaus, inžinerius, Austro-Vengrijos pilietis. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugijos vadovas, 1914 m. PTKD priėmimo komiteto narys. Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičiūs, t. 2, p. 63, 138, 175.

65. Gradzinskaja Michalina. Kandidatė į Mergaičių gimnazijos globėjų tarybą, dirbo kartu su tikraisiais nariais. Astramskas, 2008.

66. Granevičius Zelikas, Motko?, pirklys, pramonininkas, m. 1929 m., Bajorų g., taip pat įmonė Kranto g. PTKD tarybos narys nuo 1913 m. Kozakevičius, t. 2, p. 60, 124, 138, 234; Maksimaitienė, 2003, p. 153; Гуковский, 1904.

- 67. Grigoliūnas (Grigaliūnas) Juozapas, Andriaus**, valstietis, m. 1918 m. Sodų g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1908 03 29 ir 1913 04 27. Ковенские, 1908; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.
- 68. Grigonis Matas**, Katalikų labdarių draugijos pradinės mokyklos mokytojas. Panevėžio katalikų labdarių draugija, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Aktyvus „Aido“ veikėjas, režisierius ir aktorius, „Aido“ artistų-męgėjų kuopos komiteto pirmininkas, Katalikų labdarių draugijos bibliotekoje tvarkė lietuviškas knygas. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Draugas, 1915, p. 53; Kozakevičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 254, 259.
- 69. Grinkevičius Kazys**. Lietuvių klubas „Vienybė“. Kozakevičiaus sąrašas.
- 70. Gubovičius Juozapas, Jono**, lietuvis, miestietis, m. 1922 m. Ukmergės g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29 ir 1912 10 13. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.
- 71. Gurjan Majer (Mer)**, Ramygalos g. Žydų ligoninė, Žydų draugija neturtingiems vaikams globoti, Panevėžio skolinamoji-tau-pomoji bendrovė, žydų draugija „Cheder kloli“. Kozakevičiaus sąrašas.
- 72. Gurtjov Nikolaj**. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, Panevėžio sodininkystės draugija. Kozakevičiaus sąrašas.
- 73. Gurvič Izraelis Noel, Elijašo**, pramonininkas, įmonė Še-duvos g. Žydų ligoninė, žydų draugija „Cheder kloli“. Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 151, 176.
- 74. Gurvič Jokūbas (Jakov), Abraomo**, pramonininkas. Žydų ligoninė, Žydų draugija neturtingiems vaikams globoti. Ugniai- sių draugijos valdybos narys, kasininkas, PTKD revizijos komisi jos narys nuo 1913 m. Гуковский, 1904; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 124, 138; t. 4, p. 139.
- 75. Holsthauzenas-Holsteinas Henrikas, Juozapo**, baronas, Montegališkių dvaras, Biržai. Panevėžio parodų komiteto narys 1910 m. Kozakevičius, t. 4, p 104–106; Astramskas, 1997.

76. Chazenas Ovsijus, Lazerio. Ugniagesių draugijos ūkvedys. Kozakevičius, t. 4, p. 169.

77. Chodorovičius Mykolas (1840–1908 m. rugsėjo 27 d.) Panevėžio Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas nuo 1869 m., garbės kanauninkas 1889 m. Šv. Petro ir Povilo bei Šv. Stanislovo bažnyčių statytojas. Jam klebonaujant įsteigtos Šv. Juozapo, Šv. Zitos, „Blaivybės“ draugijos. Miesto Dūmos narys, vadovavo PTKD. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 1, p. 142–143.

78. Jablonskis Jonas, Jono, lietuvis, kalbininkas, atvyko į Panevėžį 1906 m., išvyko 1908 m. vasarą. Išrinktas į miesto dūmą 1908 03 29, „Aido“ draugija. Kovenskie, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 225, 236.

79. Jablonskiene Konstancija, J. Jablonskio žmona. Aktyvi „Aido“ vaidintoja. Gaidelienė, 2003, p. 259.

80. Jakaitis Jonas. Šv. Stanislovo bažnyčios vargonininkas, choro organizatorius ir vadovas. Kozakevičius, t. 1, p. 150; Aleknaitė-Bieliauskienė, 2008.

81. Jakubauskaitė Zofija, prekybininkė, m. 1918 m. Antrosios vartotojų draugijos valdybos narė, PTKD narė, aktyvi lietuvių judėjimo dalyvė. Garantuodavo lietuvių gaunamas paskolas PTKD ir Vartotojų draugijoje. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Гуковский, 1904; Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 62, 77, 78.

82. Janonis, ūkininkas iš Plukių kaimo. Katalikų labdarių draugijos pirmoji valdyba. Stakauskas, t. 2, p. 5.

83. Jonuškevičius Boleslovas, Mato, miestietis, lietuvis, m. 1921 m., Jurgio g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1908 03 29. Miesto banko direktoriaus pavaduotojas nuo 1911 06 21. 1903 m. sąrašas; Kovenskie, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236; Maksimaitienė 2003, p. 245.

84. Janulaitytė Julija. 1904 m. padėjo rengti pirmą lietuvišką vaidinimą, platino lietuvišką spaudą, atsišaukimus, 1902 m. žan-

darų laikyta labai abejotino patikimumo asmenybe. Maksimaitienė, 2003, p. 200, 209, 24.

85. Jasenskis Henrikas, Julijaus, Nevėžininkų dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

86. Jasenskis Jan, Nevėžininkų dvaras, m. 1926 m. PTKD tarybos narys 1898 m., Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 2, p. 151, 236; Журнал, 1909.

87. Jasenskis Sigizmundas, Voicecho, Paliesės dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys atsakingas už žemės ūkio mašinas ir įrankius. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

88. Jasenskis Voicehas, Paliesės dvaras. Komisijos, besirūpinančios mergaičių gimnazijos steigimu, narys. Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 3, p. 21; Журнал, 1909; Astramskas, 2008.

89. Jasinkis Adomas, Sigizmundo, miestietis, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas. 1903 m. sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 43.

90. Jasinskis Jonas, Igno, lietuvis, miestietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1908 03 29. Lietuvių klubas „Vienybė“: 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas.

91. Jasinskis Jurgis (Georgijus), Antano, miestietis, Alaus g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir 1913 04 27. PTKD vyriausiasis buhalteris. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 230.

92. Jasinskis Kasparas, Mykolo, miestietis, lietuvis, m. 1930 m., Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1913 04 27, be to išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1908 03 29 ir 1912 10 13. Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.

93. Jasinskis Leonas, Dionizo, miestietis. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Ковенские,

1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas.

94. Jasiukaitis Konstantinas, rašytojas. 1907 m. trumpai (keletą mėnesių) gyveno Panevėžyje, apie tai paliko trumpus atsiminimus. Jasiukaitis K. Rinktinė, V., 1984, p. 296; Petrulienė, 2002.

95. Jieryško Nikolajus, Panevėžio kalėjimo viršininko padėjėjas. Ugniagesių draugijos komandos vado pavaduotojas. Kozakevičius, t. 4, p. 129.

96. Joffe Hirš. Žydų draugija „Cheder kloli“. Kozakevičiaus sąrašas.

97. Jonuška Vincas, 1895–1926. Realinės mokyklos ateitininkų organizatorius. Gaidelienė, 2003, p. 236.

98. Judickis Ignas, Karlo, miestietis. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1912 10 13. 1912 m. sąrašas.

99. Juzėla P. „Saulės“ draugijos revizijos komisijos narys. Stakauskas, t. 2, p. 18.

100. Kabelis Juozapas Juozo, 1861–1928, lietuvis, miestietis, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.

101. Kacenelenbogenas Urija. Rašytojas, pirmojo Panevėžio laikraščio „Naš krai“ redaktorius. Gaidelienė, 2003, p. 250.

102. Kahanemanas R. J. Panevėžio rabinas nuo 1919 m., Panevėžio ješivos vadovas. Zeifaitė, 2000.

103. Kaizerlingas Erichas (Keyserling Eryk), Hugo, grafas, Staniūnų dvaras, m. 1932 m. Panevėžio parodų komiteto narys, Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto pirmininko pavaduotojas, Kauno žemės ūkio draugijos narys, PTKD narys. Журнал, 1905, 1909; Kozakevičius, t. 2, p. 324, t. 4, p. 60, 104–106 (komiteto leidinys).

104. Kasperavičius (Kasperovič) Jonas, Benedikto, lenkas, bajoras, m. 1913 06 28, Daugėlos skersgatvis. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Dūmos galva nuo 1910 m. pradžios iki mirties. PTKD kasininkas, nuo 1912 m. tarybos pirmininkas, vėliau ir valdybos pirmininkas.

Ugniagesių draugijos valdybos narys, Panevėžio miesto bankas, Kauno žemės ūkio draugija, Panevėžio apšvietimo elektra komitetas. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 60, 81, 124; t. 4. p. 169; Maksimaitienė, 2003, p. 142.

105. Kasperūnas, dvasininkas, Panevėžyje kunigavo apie 1902–1912 m. Prikluse Katalikų labdarių draugijos bibliotekos komitetui. Gaidelienė, 2003, p. 246, 254.

106. Katelė V., vaistininkas. Vienas „Aido“ kūrėjų, valdybos narys, vaidintojas. Panevėžio kalendorius, 1914 m., p. 25; Maksimaitienė, 2003, p. 201.

107. Kenigsbergas A. D. PTKD tarybos narys. Kozakevičius, t. 2 p. 81, 133, 138.

108. Kerbedis Mykolas. Inžinierius, 1911 m. mirdamas testamentu paliko 45 000 Lt mokiniams šelpti, procentai iš šios sumos turėjo būti skiriami 6 stipendijoms (apie 300 rub.) Panevėžio apskrities neturtingiems bajorams katalikams. Gaidelienė, 2003, p. 243.

109. Kerbedis Valerijonas, Ipolito, Naudvario dvaras. Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto narys. Журнал, 1902.

110. Kerbedis Vladislovas, Traupio dvaras, 1863 m. sukilimo dalyvis, m. 1912 m. 1912 m. testamentu visą savo kilnojamąjį turą paskyrė žemės ūkio darbininkų ligoninei Panevėžyje statyti (apie 200 000 rub.). Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 3, p. 28; Astramskas, 1997; Журнал, 1909.

111. Kisinas Izraelis (Borisas), Naumo, Ramygalos g. Ugniagesių draugijos komandos viršininko padėjėjas. Kozakevičius, t. 4, p. 169.

112. Kličmanas Vladislovas, Antano, lietuvis, miestietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1913 04 27. Vienas geriausių „Aido“ vaidintojų. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, Panevėžio ugniagesių draugija, Panevėžio antroji vartotojų draugija, Lietuvių klubas „Vienybė“. 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 258–259.

113. Komaras Bogdanas, Palėvenės dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už miškininkystę ir medžioklę, Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106; Журнал, 1909.

114. Komaras Konstantinas, Mykolo, Raguvėlės dvaras. Panevėžio parodų komiteto narys, vienas PTKD įkūrėjų, aktyviai dalyvavo renkant lėšas Realinės mokyklos statybai, dovanojo sklypą V. Kerbedžio ligoninei statyti. Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 2, p. 235; t. 4, p. 104–106; Журнал, 1909.

115. Korzonas Povilas, g. 1877 m., Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vikaras, Panevėžyje kunigavo 1901–1909 m. Vienas iš Panevėžio katalikų labdarių draugijos steigėjų, jos pirmosios valdybos iždininkas. Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. Panevėžio atstovas Vilniaus Seime 1905 m. gruodžio 4–5 d., grįžęs skelbė nutarimus, ragino juos vykdyti. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 1, p. 146, 150; Gaidelienė, 2003, p. 217, 246, 265.

116. Kosinskis Juozapas, Inokentijaus, lenkas, bajoras, m. 1931 m., Sodų g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir 1913 04 27. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas.

117. Kosinskienė Ona, bajorė. Katalikų labdarių draugijos pirmosios valdybos narė, „Saulės“ draugijos pirmosios valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914 m., p. 27; Stakauskas, t. 2, p. 5, 18.

118. Kozakevičius Juozapas, Kazimiero, lietuvis, miestietis, PTKD ilgametis buhalteris, Jurgio g. (nuosavybė žmonos Jadvygos vardu). Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1908 03 29, 1909 m. išrinktas Miesto galva, bet pareigų atsisakė. Vienas Katalikų labdarių draugijos steigėjų ir valdybos narys, Ugniagesių draugijos valdybos narys, sekretorius. Dūmos švietimo komisija, Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas, Mergaičių gimnazijos globėjų taryba, Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, „Blaivybės“ draugija, Panevėžio „Šv. Cecilio gedėtojų“ draugijos skyrius – Šv. Stanislovo bažnyčios choras, Panevėžio antroji

vartotojų draugija, PTKD, Panevėžio apšvietimo elektra komite-
tas, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas, Lietuvių klu-
bas „Vienybė“: „Amžiaus kronikos“, korespondenciją į laikraščius
autorius. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Panevėžio kalendorius 1914 m., p.
27; Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 43; t. 2, p. 18; Astramskas, 2003,
p. 191; Astramskas, 2008; Gaidelienė, 2003, p. 265.

119. Kozakovskis Juozapas, Juozapo, 1869–1911, Lavėnų ir
Niurkonių dvarai, Turgaus a. Panevėžio parodų komiteto pirmi-
ninkas, PTKD valdybos narys nuo 1902 m., Panevėžio olandiškų
galvijų veisimo komiteto narys ir revizinės komisijos narys, Mer-
gaičių gimnazijai steigti komisijos narys. Журнал, 1902, 1905; Koza-
kevičius, t. 2 p. 82; t. 3, p. 21; t. 4 p. 60, 104–106.

120. Kozakovskis Stanislovas, Petro, Kuronių dvaras, Ukmer-
gė. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už jojamus ir
kinkomus arklius. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

121. Kubilius Juozas, 1903–1904 m. gyveno Panevėžyje, vertė-
si privačiomis pamokomis. Telkė mokinius lietuvius, juos slapta
mokė, tikėtina, kad kartu su J. Tubeliu 1904 m. prisidėjo prie
pirmojo spektaklio Panevėžyje rengimo. Vilniaus Seimo narys.
Gaidelienė, 2003, p. 235.

122. Kunskis (Konskis) Bronislovas, Antano, lietuvis, mies-
tietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13. 1912 m. sąrašas.

123. Kupstas Antanas, g. 1881 m. valstietis iš Plukių kaimo.
Antrosios Valstybės Dūmos narys 1907 m., geležinkelio stotyje jį
išlydėjusiai miniai žadėjo kovoti už Lietuvos autonomiją. Gaidele-
lienė, 2003, p. 218; Gaigalaitė, 2006, p. 61.

124. Kušelevskis Konstantinas, Mykolo, Panevėžys, Smėlynė.
1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už jojamus,
darbinius ir kinkomus arklius. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto
leidinys).

125. Kuzma Vladislovas, Kazimiero. Šv. Juozapo draugijos
steigėjas. Уставъ, 1908.

- 126. Krasovskis (Krasauskas) Bronislovas, Antano**, bajoras, teisininkas, Šeduvos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir kandidatu 1913 04 27. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas, „Oświatos“ draugijos kūrėjas. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 43; Jackiewicz, 2000.
- 127. Kregždė Martynas.** Neturtingų karių rėmimo komitetas, „Aido“ draugija. Kozakevičiaus sąrašas.
- 128. Kreis Grigorijus, Vasilijaus.** Ugniagesių draugijos valdybos narys. Kozakevičius, t. 4, p. 139.
- 129. Landau Samuelis (Solomonas),** PTKD buhalterio padėjėjas. 1917 m. nuo Smolensko gubernijos išrinktas į Rusijos steigiamąjį susirinkimą (neįvykusį). Lietuvos Steigiamojo Seimo narys. Kozakevičius, t. 2, p. 63; Astramskas, 2003, p. 132.
- 130. Levenšteinas (Laviaštejn) Leišer,** prekyba geležimi ir jos gaminiais. Žydų draugija „Cheder kloli“. Kozakevičiaus sąrašas; Гуковский, 1904.
- 131. Liepa Petras,** kunigavo Panevėžyje nuo maždaug 1912 m., dėstė tikybą Mokytojų seminarijoje. „Darbo“ draugijos valdybos pirmininkas, „Blaivybės“ draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 27; Gaidelienė, 2003, p. 240, 246
- 132. Liepa,** ūkininkas, Ramygalos g. Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas. Stakauskas, t. 1, p. 43.
- 133. Lipavičius (Liepovičius) Juozas, Jono,** lietuvis, valstietis, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.
- 134. Liudkevičius (Ludkiewicz) Teodoras, Juozapo,** lenkas, bajoras, advokatas, Šeduvos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13, 1913 04 27. Išrinktas Miesto galva 1909 m., pareigų atsisakė, Dūmos švietimo komisijos narys. Katalikų labdarių

draugijos steigėjas ir pirmininkas, Antrosios vartotojų draugijos valdybos narys. „Oświatos“ kūrėjas ir pirmas pirmininkas. Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, Panevėžio sodininkystės draugija, PTKD. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 3, p. 71; Stakauskas, t. 1, p. 43; t. 2, p. 5; Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Astramskas, 2003, p. 191; Astramskas, 2008; Gaidelienė, 2003, p. 265; Jackiewicz, 2000.

135. Liudkevičienė Marija (Liudkiewicz Maria). Katalikų labdarių draugijos pirmosios valdybos narė, nuolatinė jos sekretorė ir draugijos bibliotekos komiteto narė, Mergaičių globėjų tarybos narė. 1918 m. prie „Oświatos“ draugijos įkūrė biblioteką savo namuose, pradžią davė jos ir vyro biblioteka, vėliau ji perkelta į gimnaziją, pati knygas ir išduodavo. Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 2, p. 5; Astramskas, 2008; Gaidelienė, 2003, p. 254; Jackiewicz, 2000.

136. Lukošiūnas Adomas, Antano, lietuvis, miestietis, m. 1918 m., Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13, 1913 04 27. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sarasas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.

137. Lurje Zelikas, Arono, spaustuvininkas, Šeduvos g. Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio skolinamoji-taupomoji bendrovė. Kozakevičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 248; Maksimaitienė, 2003, p. 196.

138. Maciejauskas Jonas (Macejevskis), Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vikaras. 1912 m. paskirtas Stanislovo bažnyčios statybos organizatoriumi. Kozakevičius, t. 1, p. 150.

139. Mackevičiūtė Stefanija. Katalikų labdarių draugijos bibliotekos lenkiškų knygų tvarkytoja. Gaidelienė, 2003, p. 255.

140. Malininas Konstantinas. Stačiatikių labdaros draugija, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Kozakevičiaus sąrašas.

141. Malinskis Steponas, Beinoravos dvaras. Mergaičių gimnazijai steigti dvarininkų komisija, Katalikų labdarių draugijos

bibliotekos komitetas. PTKD tarybos narys, Kauno žemės ūkio draugija. Kozakevičius, t. 2, p. 231; t. 3, p. 21; Журнал, 1909 ; Astramskas, 2008; Gaidelienė, 2003, p. 254.

142. Malinskis Zigmantas, Stepono Malinskio brolis, inžinierius, Paliūniškio dvaras. PTKD tarybos narys ir valdybos narys, Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 2, p. 224, 230; Журнал, 1909.

143. Marijošius Antanas, 1881–1957, nuo 1908 m. Petro ir Povilo bažnyčios vargonininkas. Panevėžio chorų organizatorius. Gaidelienė, 2003, p. 262; Aleknaitė-Bieliauskienė, 2008.

144. Markevičienė. „Saulės“ draugijos valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 26.

145. Masiulis Juozapas, Izidoriaus, 1864–1940. 1905 m. Panevėžyje atidarė pirmą lietuvišką knygyną, lietuviškų knygų leidėjas, Šv. Juozapo draugijos steigėjas. Уставъ, 1908; Gaidelienė, 2003, p. 250, 252.

146. Mažeika Kazimieras, Justino. Šv. Juozapo draugijos steigėjas. Уставъ, 1908.

147. Mažylis Pranas. LSDP Panevėžio skyriaus pagrindinis organizatorius 1905 m. Gaidelienė, 2003, p. 214.

148. Meištavičius Aleksandras, Eduardo, Pajuostės dvaras. Vienas Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto steigėjų, Panevėžio katalikų labdarių draugija, Mergaičių gimnazijos kūrimo dvarininkų komitetas. Kauno gubernijos žemės ūkio draugijos pirmininkas, Lenkijos teisingumo ministras 1926–1928 m.⁸ Kozakevičiaus sąrašas; Журнал, 1901; Astramskas, 1997; Astramskas, 2008.

149. Meištavičius Juozapas, Eduardo, Liudynės dvaras. PTKD valdybos pirmininkas 1892–1898 m., Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komitetas. Журнал, 1905; Kozakevičius, t. 2, p. 57.

150. Meištavičius Vladislovas, Eduardo, Sujetų dvaras, m. 1926 m. Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto valdybos narys, Panevėžio tarpusavio kredito draugija, Kauno žemės ūkio draugija, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. Журнал,

1905, 1909; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2 p. 59.

151. Meras (Mer) Šachno (Šachnelis), Jankelio, gydytojas, Bajorų g. Žydų draugija neturtingiesiems išduoti beprocentes pa-skolas, Žydų draugija neturtingiems vaikams globoti, Panevėžio dailės mylėtojų draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Astramskas, 2003, p. 121.

152. Milvydas Vladislovas, Romualdo, kunigas, dėstė tikybą mokytojų seminarijoje. Šv. Juozapo draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Kozakevičius, t. 3, p. 56; Gaidelienė, 2003, p. 240.

153. Minskleris Anšelis (Minsker Abram), spaustuvininkas. Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio skolinamoji-taupomoji bendrovė. Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 196; Gaidelienė, 2003, p. 248.

154. Moigis Tadas Anupras, 1842–1904, Maskvos universite-tas, gydytojas, Šeduvos g. (nuosavybė žmonos Liudvikos vardu). Šv. Petro ir Povilo bažnyčios statymo komitetas, ilgametis savival-dybės narys. Kozakevičius, p. 140; Astramskas, 2003, p. 121; Astramskas, 2006; Gaidelienė, 2006.

155. Montvila Stanislovas (Montwill Stanislaw), pramonin-kas, mecenatas, Troškūnų dvaras, Bajorų g. (įmonė). Panevėžio katalikų labdarių draugija, Kauno žemės ūkio draugija. 1913 m. visuomenės reikalams atidarė teatro pastatą. Журнал, 1909; Kozake-vičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 264.

156. Mošichinas Vasilijus, Pavlo, apskrities gydytojas, Ukmer-gės g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas; Kozake-vičius, t. 1, p. 151.

157. Motieka Kazimieras, prekybininkas. „Saulės“ draugijos

⁸ P. Juknevičius rašo, kad A. Meištavičius 1909–1917 m. buvo Rusijos Valstybės Dūmos narys, bet istorikė A. Gaigalaitė, tyrinėjusi Lietuvos atstovų veiklą Dūmoje, to nemini. Žr.: JUKNEVIČIUS, P. Nuo Pajuostės iki Vatikano. Iš *Kraštiečiai*. Panevėžys, 1993, p. 12; GAIGALAITĖ, A. *Lietuvos atstovai Rusijos Valstybės Dūmoje 1906–1917 metais*. Vilnius, 2006, 338, [1] p.

valdybos narys, Juozapo draugijos valdybos narys, Panevėžio katalikų labdarių draugijos steigėjas ir valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 26; Kozakevičius, t. 3, p. 71; Stakauskas, t. 2, p. 5, 18; Gaidelienė, 2003, p. 252.

158. Nakaznoi-Chomenko Vladimiras, Mitrofano. Ugnia-gesių draugijos valdybos pirmininkas ir ugniagesių Komandos viršininkas. Kozakevičius, t. 4, p. 139, 169.

159. Narkevičius Antanas, Ksavero, lietuvis, miestietis, cemento gaminių įmonės savininkas. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13, 1913 04 27, kandidatu į Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 4, p. 301.

160. Naruševičius Adolfas, Ferdinando, Vynupės dvaras. Panevėžio parodų komiteto narys, PTKD revizijos komisija, Šv. Petro ir Povilo bažnyčios statymo komitetas. Kozakevičius, t. 1, p. 140; t. 2, p. 138; t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

161. Navikaitė Z. „Aido“ valdybos narė, draugijos artistų-mėgėjų komiteto narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Gaidelienė, 2003, p. 259.

162. Nosovas Vsevolod, Joakimo, Spirakių dvaras. Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komiteto narys. Журнал, 1902.

163. Omelianovičius P., Panevėžio cerkvės šventikas. Panevėžio pravoslavų kapų cerkvės statybos ir kapų sutvarkymo organizatorius. Гуковский, 1904; Astramskas, 2003, p. 134–135.

164. Opulskis Apolinar. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, „Aido“ draugija, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

165. Ostachevič Cezary (Ostachiewicz), m. 1911 m. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, Panevėžio sodininkystės draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

166. Ostachevičius VI. PTKD revizijos komisija. Kozakevičius, t. 2, p. 82.

- 167. Ostrovskis Zigmundas, Mykolo.** Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.
- 168. Palionaitė M.** „Darbo“ draugijos valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27.
- 169. Pašakarnis Silvestras,** mokytojų seminarijos absolventas. „Aido“ draugijos artistų-mėgėjų kuopos valdybos pirmininkas nuo 1915 m. Gaidelienė, 2003, p. 259; p. Maksimaitienė, 2003, p. 201, 205.
- 170. Paulauskas Vladas,** 1886–1960, nuo 1912 m. Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vargonininkas. Chorų įkūrėjas ir vadovas, 1913 m. Panevėžyje pastatė pirmąją operetę. Aleknaitė-Bieliauskienė, 2008; Gaidelienė, 2003, p. 262; Maksimaitienė 2003, p. 200;
- 171. Pazinska Ana (Pozerska Ana? 1850–1917?).** Panevėžio katalikų labdarių draugija, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Kozakevičiaus sąrašas.
- 172. Pigėnas Antanas.** Šv. Juozapo draugijos steigėjas. Уставъ, 1908
- 173. Plavskis Vitoldas, Tadeušo.** Ugniagesių draugijos Komandos viršininko antrasis padėjėjas. Kozakevičius, t. 4, p. 139.
- 174. Prekeris Stanislovas, Anzelmo,** PTKD kasininkas, Bajorų g. Išrinktas kandidatu į Dūmą 1903 m. 1903 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 151.
- 175. Pūkas Kazimieras,** teisininkas. Katalikų labdarių draugijos pirmoji valdyba, „Saulės“ draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 2, p. 5, 18;
- 176. Puremskaitė J.** Šv. Juozapo draugijos valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25.
- 177. Purickis Aleksandras,** akių gydytojas, m. 1912 m. „Aido“ valdybos vadovas nuo 1907 m., aktyvus Lietuvių dailės draugijos narys, apylinkėse rinko liaudies meną Vilniaus parodoms, tikėtina, kad jis Panevėžio dailės mylėtojų draugijos iniciatorius. Kozakevičiaus sąrašas, Gaidelienė, 2003, p. 261; Knizikevičienė, rankraštis, p. 25.
- 178. Puzinas (Puzyno) Konstantinas, Jokūbo,** Viktoriškių dvaras, m. 1927 m. PTKD tarybos pirmininkas, narys. Panevėžio

parodų komitetas, Panevėžio olandiškų galvijų veisimo komitetas. Журнал, 1902; Kozakevičius, t. 2, p. 230, 234; t. 4, p. 60.

179. Rabinovičius Isaak, Šmuelio? (Rabinovič Icyk, kitaip Itsel Ponevėžer, dar kitaip Yitshak-Ya'akov Rabinovič) Panevėžio rabinas nuo 1896 m., „Musar“ judėjimo dalyvis, m. 1919 m., Bajorų g.? Panevėžio ješivos įkūrėjas (1909 m.) ir pirmasis vadovas, garsus Toros žinovas. Vadovavo Panevėžio žydų neturtingų vaikų globos draugijai. Žydų draugija ligoniams remti. Kozakevičiaus sąrašas; Gaidelienė, 2003, p. 225, 265; Zeifaitė 2000; Rosin.

180. Račkaustas J. (Raczkowski Edvard? 1829–1914?), gydytojas. „Aido“ valdybos narys ir draugijos artistų-mėgėjų komiteto narys, Šv. Juozapo draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Astramskas, 2003, p. 121.

181. Radin Icyk, Joselio, pramonininkas, prekybininkas, Krančio g. Paskirtas į miesto Dūmą 1908 m. Žydų draugija ligoniams remti. Ковенские, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Гуковский, 1904.

182. Radvila Konstantinas, Karlo, kunigaikštis, Taujėnų dvaras. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už miškininkystę ir medžioklę. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

183. Rafas Abraomas Mauša, Vladimiro g. Panevėžio gaisrininkų orkestro kapelmeisteris. Aleknaitė-Bieliauskienė, 2008.

184. Raicevičius Stanislovas, Igno. Šv. Juozapo draugijos steigėjas. Уставъ, 1908.

185. Ramanauskaitė Felicija. Pirmoji „Saulės“ draugijos valdyba. Stakauskas, t. 2, p. 18.

186. Reutas Antanas, Antano (Reutt Antoni), m. 1906 m. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, Dūmos galvos pavaduotojas. 1903 m. sąrašas; Astramskas, 2003, p. 190.

187. Reingardas (Renichardt) Dominykas, vaistininkas. Liuteronų labdaros draugija, Panevėžio inteligentų visuomeninis klubas. Kozakevičiaus sąrašas; Knizikevičienės rankraštis, p. 23.

188. Reihardienė. Paaukojo statomai Šv. Stanislovo bažnyčiai

5000 rublių. Kozakevičius, t. 1, p. 140.

189. Ryglevskis Karolis, Luko (Riglevičius, Ryglewicz Karol), austro-Vengrijos pilietis, inžinierius. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugijos pirmasis vadovas. Panevėžio antroji vartotojų draugija. Журнал, 1909; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 138; Gaidelienė, 2003, p. 262.

190. Rilys (Rylis) Tadeušas, Jono, m. 1928 m., lietuvis, valstietis, statybos darbų rangovas, Kranto g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13, 1913 04 27. Panevėžio antroji vartotojų draugija. Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 158.

191. Ropas Johanas, Vilhelmo, baronas, Maldžiūnų dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys, atsakingas už raguočius. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

192. Ropas O., baronas. Dvarininkų komisija mergaičių gimnazijai atidaryti. Astramskas, 2008.

193. Ropas Vilhelmas, Liudviko, baronas, Poešmenės dvaras. 1910 m. Panevėžio parodų komiteto narys atsakingas už raguočius. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

194. Rosakas Mykolas (Rossak Michael), Juozapo, 1851–1934, miestietis, vokietis, Vaistinės g.. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29 ir 1913 04 27. Liuteronų labdaros draugija, Panevėžio tarpusavio kredito draugija, Panevėžio sodininkystės draugija. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.

195. Rubinšteinas Berelis, Kopelio, miesto malūno nuomininkas, nuosavas malūnas Kranto g. Paskirtas į miesto Dūmą 1908 ir 1913 m. Ковенские, 1908; 1913 m. sąrašas; Maksimaitienė 2003, p. 148–149.

196. Rubinštejn (Rabinštein) Raša (Mina), mokytoja, mokyklos savininkė. Įkūrė ir vadovavo Žydžių mergaičių dviklasei keturmetei mokyklai. Žydų ligoninė, Žydžių moterų draugija

neturtingoms moterims remti, Žydu draugija neturtingiesiems išduoti beprocentes paskolas. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 3, p. 21; Gaidelienė, 2003, p. 226; Maksimaitienė 2003, p. 226.

197. Rukuiža Antanas. Vienas aktyviausių moksleivių, 1907–1908 m. leido laikraštį „Svobodnaja škola“. Gaidelienė, 2003, p. 236.

198. Rusteiko Mykolas, Mykolo, prekybininkas, bajoras, lenkas, m. 1917 m. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Neturtingų karių rėmimo komitetas, PTKD. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236; Гуковский, 1904.

199. Rusteiko Petras, Mykolo, bajoras, prekybininkas, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas; Гуковский, 1904.

200. Salmonavičius Stanislovas, PTKD tarnautojas. Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, 1905–1907 m. stovėjo priešaky Socialinio Revoliucinio judėjimo. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 62.

201. Samavičius A., kunigas. Katalikų labdarių draugijos valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27.

202. Sargautis Jonas. „Aido“ draugija, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

203. Savrimovičius Stanislovas Vikentijaus (Sawrymowicz Stanislaw), m. 1924 m., lietuvis, miestietis, m. 1922 m., Vladimiro g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29. Miesto banko direktooriaus pavaduotojas, direktorius. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; Kozakevičius, t. 2, p. 236; Maksimaitienė, 2003, p. 137–138, 245.

204. Simonaitis Stasys. Taupomoji kasa prie Panevėžio valstybinės iždinės. Kozakevičiaus sąrašas.

205. Skuorulis. Šv. Juozapo draugijos orkestro vadovas. Gaidelienė, 2003, p. 261.

206. Skruzdys Povilas, ūkininkas iš Lepšių kaimo. Panevėžio

katalikų labdarių draugijos pirmosios valdybos narys. Kozakevičius, t. 3, p. 71; Stakauskas, t. 2, p. 5.

207. Sliekas Kazys, gydytojas, lietuvis. „Aido“ pirmininko pavaduotojas, lietuvių klubas „Vienybė“. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 51; Kozakevičiaus sąrašas.

208. Slonimskis Leiba (Lev), Solomonas, fotografas. Ugnia-gesių draugijos valdybos narys, Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio dailės mylėtojų draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 4, p. 139.

209. Smilgevičius Antanas, Petro, 1864–1932, lenkas, miestietis, Soboro g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1912 10 13, 1913 04 27 bei kandidatu į Dūmą 1908 03 29. Miestiečių valdybos narys. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.

210. Snarskis Vladimiras, inžinierius, lenkas. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23. 1903 m. sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 235.

211. Sondagas Antanas (Antonas), Daniilo, Boguševičiaus g. Dūmos valdybos narys, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Maksimaitienė, 2003, p. 137; Kozakevičiaus sąrašas.

212. Soročkin Vladimir, Jakovo, Bajorų g. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Kozakevičiaus sąrašas.

213. Sobol Davyd, Pinchaso, prekybininkas, Ramygalos g. Žydu ligoninė. Гуковский, 1904; Kozakevičiaus sąrašas.

214. Sruoga Balys, 1896–1947, rašytojas. Realinės mokyklos ateitininkų organizatorius, rašė korespondencijas, spektaklių kritiką, vienas moksleivių laikraščio „Pavieniui menki – drauge galingi“ leidėjų. Gaidelienė, 2003, p. 236, 260.

215. Stakauskas Juozas, kunigavo Panevėžyje nuo 1909 m., Šv. Petro ir Povilo bažnyčios klebonas. „Saulės“ draugijos skyriaus įkūrėjas ir pirmas pirmininkas, „Blaivybės“ pirmininkas, Šv. Juozapo draugijos pirmininkas, Katalikų labdarių draugijos iždininkas bei draugijos bibliotekos komiteto narys. Panevėžio Šv. Zitos draugijos

skyrius, Panevėžio antrosios vartotojų draugijos valdybos narys, Panevėžio tarpusavio kredito draugija, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 27; Draugas, 1915, p. 52; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 231; Stakauskas, t. 2, p. 5, 18; Gaidelienė, 2003, p. 254.

216. Stakauskaitė Salomėja, kunigo J. Stakausko sesuo. „Saulės“ mergaičių mokyklų vedėja ir mokytoja, Katalikų labdarių draugijos bibliotekoje tvarkė lietuviškas knygas, „Aido“ draugija. Steigiamojo Seimo narė. Stakauskas, t. 1, p. 29; t. 2, p. 8; Gaidelienė, p. 224, 259; Maksimaitienė, 2003, p. 211, 212;

217. Stanevičius Marijanas, Sigizmundo, lenkas, bajoras, Šeduvos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1913 04 27. 1903 m. sąrašas.

218. Stanikūnas Juozas, rašytojas. „Blaivybės“ Draugijos valdybos narys, „Aido“ narys. Panevėžio Kalendorius, 1914, p. 25; Maksimaitienė, 2003, p. 201.

219. Steigvilo Mykolas (kitur Aleksandras), lietuvis, miestietis. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, Panevėžio miesto bankas. Kovenskie, 1908; Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 245.

220. Subockis B., vaistininkas. Stačiatikių labdaros draugija, Lietuvių klubas „Vienybė“. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 230.

221. Svitkovskis Izidorius, Kazimiero. Šv. Juozapo draugijos steigėjas. Уставъ, 1908.

222. Šadzevičius Fulgentijus, Juozapo, vaistininkas, lenkas, bajoras, Maskvos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1908 03 29, 1912 10 13 ir 1913 04 27. Kovenskie, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.

223. Šantyras (Šantyr) Aleksandras, Realinės mokyklos direktorius. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

224. Šaulys Kazimieras, kunigas, Panevėžyje kunigavo 1899–1906 m. dėstė tikybą Realinėje mokykloje. Vienas Panevėžio katalikų labdarių draugijos iniciatorių, steigėjų ir pirmasis pirmininkas,

Panevėžio atstovas Vilniaus Seime 1905 m. gruodžio 4–5 d.. Parengė pirmą lietuvišką Panevėžio aprašymą. Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 2, p. 5; Gaidelienė, 2003, p. 217, 232, 246, 265.

225. Šcherbačiov Aleksandr, notaras, Bajorų g. Neturtingų karių rėmimo komitetas, Panevėžio inteligenčių visuomeninis klubas. Kozakevičiaus sąrašas.

226. Siukšta Jonas, Konstantino, Michališkių dvaras, Ramygala. Panevėžio parodų komiteto narys, Kauno žemės ūkio draugijos narys. Kozakevičius, t. 4, p. 60, 104–106 (komiteto leidinys); Журнал, 1909.

227. Špokevičius Antanas. Panevėžio miesto dūma. Kozakevičiaus sąrašas.

228. Šredersas Bronislavas (kitur Boleslovas), Adomo, bajoras, lenkas, m. 1922 m., Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13, Miesto galvos pavaduotojas ir valdybos narys. Panevėžio miesto dūma, lietuvių klubas „Vienybė“. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 236.

229. Šrojbar Josel. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

230. Šteiger A. Realinės mokyklos moksleivių šelpimo draugija. Kozakevičiaus sąrašas.

231. Steinas Mykolas. Panevėžio parodų komitetas. Журнал, 1902.

232. Štempelis A. „Aido“ valdybos narys, draugijos artistų-miegėjų komiteto narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25; Gaidelienė, 2003, p. 259.

233. Švojinickis Kazimieras, Mykolo. Panevėžio parodų komitetas. Kozakevičius, t. 4, p. 60.

234. Švojinickis Zigmantas (Zygmunt, Sigizmundas), Medardo, Barklainių dvaras. Panevėžio parodų komitetas, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, Panevėžio gyvulių globos draugija, PTKD, Kauno žemės ūkio draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 4, p. 60; Журнал, 1902.

235. Švojinickienė Leonija. Pirmosios Katalikų labdarių

draugijos valdybos narė. Kozakevičius, t. 3, p. 71.

236. Tengetnikovas-Liaskovskis Ivanas, Radiono, bajoras, rusas. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13 ir 1913 04 27. 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas.

237. Traškevičius Vytautas. Lietuvių klubas „Vienybė“. Kozakevičiaus sąrašas.

238. Todėn Aron. Panevėžio skaitymo mylėtojų draugija, Panevėžio skolinamoji-taupomoji bendrovė. Kozakevičiaus sąrašas.

239. Tovginas Adolfas, Mamenčių dvaras. Lenkų dramos ir muzikos draugijos vadovas nuo 1912 m. Kauno žemės ūkio draugijos narys. Gaidelienė, 2003, p. 262; Журнал 1909.

240. Trofimovičius Michailas (Trofinovič Michail), Panevėžio cerkvės šventikas, Vladimiro g. Paskirtas į miesto Dūmą 1908 ir 1913 m. Stačiatikių labdaros draugija. Ковенские, 1908; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.

241. Tubelis Juozas, 1903–1904 m. gyveno Panevėžyje, vertėsi privačiomis pamokomis. Telkė mokinius lietuvius, juos slapta mokė, tikėtina, kad 1904 m. prisidėjo prie pirmojo lietuviško spektaklio rengimo. Gaidelienė, 2003, p. 235.

242. Tunenbergas Nikolajus (Tunenberg Nikolaj), generolas, 179 Ust-Dvinsko pėstininkų pulko vadas. Panevėžio ugniagesių draugijos įkūrimo iniciatorius ir pirmasis vadovas. Kozakevičius, t. 4, p. 129.

243. Urbšys Povilas. Realinės mokyklos ateitininkų vienas organizatorius. Gaidelienė, 2003, p. 236.

244. Užulinskienė Antanina. Katalikų labdarių draugijos pirmosios valdybos narė. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Stakauskas, t. 2, p. 5.

245. Vaičiūnas J. „Aido“ valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25.

246. Valiukas Feliksas (Peliksas), teisininkas. „Aido“ valdybos narys. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 51.

- 247. Varevičius Jokūbas** 1861–1945. Panevėžio atstovas Vilniaus Seime 1905 m. gruodžio 4–5 d., „Aido“ vaidintojas, buvęs knygnešys. Gaidelienė. Iš Panevėžys..., p. 217.
- 248. Vasiliauskas Jurgis, Povilo**, lietuvis, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23 ir 1913 04 27. Miestiečių valdybos narys. 1903 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.
- 249. Venckūnas Jurgis.** „Ūkio“ draugijos pirmininkas. Draugas, 1915, p. 53.
- 250. Venclovas Motiejus, Mykolo**, gydytojas, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13. „Aido“ draugijos pirmininkas, „Saulės“ draugijos valdybos narys, Šv. Juozapo draugijos pirmininko pavaduotojas. 1912 m. sąrašas; Panevėžio kalendorius, 1914, p. 25, 51.
- 251. Verbickaitė J. (kitur Z.).** „Aido“ draugijos artistų -mègèjų kuopelės vedėja. Draugas, 1915, p. 52; Gaidelienė, 2003, p. 259.
- 252. Vidugiris Jonas (kitur Antanas), Silvestro**, vaistininkas, lietuvis, Ramygalos g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1912 10 13, 1913 04 27. Šv. Stanislovo bažnyčios statybos komitetas, Panevėžio antroji vartotojų draugija, Panevėžio katalikų kapinių įrengimo komitetas, iniciavo miesto vaistinės atidarymą. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1912 m. sąrašas; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 43; Maksimaitienė, 2003, 164–165.
- 253. Vieščiekaitė (Visčicka) Zofija, Adomo**, bajorų kilmes, m. 1938 06 30, Šeduvos g. Katalikų labdarių draugijos valdybos narė, Antrosios vartotojų draugijos valdybos narė, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Kozakevičiaus sąrašas; Stakauskas, t. 1, p. 76, 77, 78.
- 254. Vitartas Aleksandras (Witort Aleksander) Adolfo**, 1869–1919, bajoras, lenkas, gydytojas, Bajorų g. Išrinktas į miesto Dūmą 1912 10 13, 1914 01 29 išrinktas Miesto galva. PTKD tarybos pirmininkas. Mergaičių gimnazijos globėjų taryba, Panevėžio miesto bankas, Panevėžio miesto telefonų tinklelis, Panevėžio apšvietimo elektra komitetas. Priklausė Katalikų

labdarių draugijos bibliotekos komitetui. „Oświatos“ draugijos kūrėjas. 1912 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2 p. 124, 138, 192; Gaidelienė, 2003, p. 254; Maksimaitienė, 2003, p. 143; Astramskas, 2008; Jackiewicz, 2000.

255. Vitartienė Leonija (Witortowna Leonia). Pirma Katalikų labdarių draugijos valdyba, Panevėžio lenkų teatro ir muzikos draugija, „Oświatos“ draugijos kūrėja. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 3, p. 71; Stakauskas, t. 2, p. 5; Jackiewicz, 2000.

256. Voinič Emelian, Pavlo, Mokytojų seminarijos matematikos ir fizikos mokytojas, Plukių g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1908 03 29. Ковенские, 1908; Kozakevičius, t. 3, p. 52.

257. Voišvilo Ignatijus, Vikentijaus, Liberiškio dvaras. Panevėžio parodų komiteto narys. Kozakevičius, t. 4, p. 104–106 (komiteto leidinys).

258. Volodka Janušas, Jono, Bajorų g. Dūmos sekretorius. Astramskas, 2003, p. 190; Maksimaitienė, 2003, p. 136.

259. Zajančkovskis (Zajančkauskas) Karolis, Antano, valsietis, Marijos g. Išrinktas kandidatu į miesto Dūmą 1912 10 13. Išrinktas Dūmos sekretoriumi 1904 ir 1914 m. Panevėžio tarpusavio kredito draugija. 1912 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas; Maksimaitienė, 2003, p. 138, 143.

260. Zakomas Dovydas, teisininkas. Miesto Dūmos narys iki 1900 m., vedė miesto bylą prieš carinę administraciją dėl žemės sklypo. Maksimaitienė, 2003 p. 155; Astramskas, 2003, p. 197.

261. Zakon Samuil (Solom), mokytojas. Įkūrė ir vadovavo žydų berniukų mokyklai, dėstė tikybą Realinėje mokykloje. Гуковский, 1904; Kozakevičius, t. 3, p. 57.

262. Zamas (Zamm) Petras, pramoninkas, miesto malūno nuomininkas. PTKD tarybos narys ir revizijos komisijos narys. Liuteronų labdaros draugija. Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 2, p. 124, 138; Maksimaitienė, 2003, p. 149, 193.

262. Zavadskis Marianas. Panevėžio parodų komitetas. Kozakevičius, t. 4, p. 60.

263. Zaviša Kazimieras, g. 1858 m., lenkas, S. Peterburgo inžinerijos akademija, Jotainių dvaras. 1907 m. išrinktas į Trečiąją Valstybės Dūmą, rūpinosi Panevėžio katalikų labdarių draugijos steigimu 1907 m. Kozakevičius, t. 3, p. 70; Gaigalaitė, 2006, 110.

264. Zavišaitė Joana (Zawiszanka Joana). Pirmosios Panevėžio katalikų labdarių draugijos valdybos narė, pirmininko pavaduotoja, tvarkė draugijos bibliotekos lenkiškas knygas. Mergaičių gimnazijos globėjų tarybos narė. Slaptos lenkų pradinės mokyklos mokytoja. „Oświatos“ draugijos kūrėja. Panevėžio kalendorius, 1914, p. 27; Kozakevičiaus sąrašas; Kozakevičius, t. 3, p. 71; Stakauskas, t. 2, p. 5, 8; Gaidelienė, 2003, p. 224, 265; Astramskas, 2008; Jackiewicz, 2000.

265. Zverevas Efremas, Vlaso, rusas, Jurgio g. Išrinktas į miesto Dūmą 1903 09 23, 1908 03 29, 1913 04 27. Stačiatikių labdaros draugija, „Blaivybės“ draugijos Panevėžio skyrius, PTKD. 1903 m. sąrašas; Ковенские, 1908; 1913 m. sąrašas; Kozakevičiaus sąrašas.

SĄRAŠUI SUDARYTI NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

- 1903 m. rugsėjo 23 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas. LVIA, f. 1243, ap. 1, b. 182, lap. 129; Ten pat, lap. 128 nurodomos dar dviejų Dūmos narių, paskirtų administracijos, pavardės.
- 1912 m. spalio 13 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 42–43.
- 1913 m. balandžio 27 d. išrinktų Dūmos narių ir kandidatų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 89. Ten pat įtraukti ir administracijos skiriami Rubinšteinas, Bregovskis ir Trofimovičius.
- 1912 m. rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 10–25.
- 1912 m. žydų rinkėjų sąrašas [rankraštis]. LVIA, f. 1567, ap. 1, b. 1840, lap. 72–84.
- ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ, R. Panevėžio muzikos mokytojų veiklos istorinio diskurso fragmentas. Iš *Iš Panevėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 55–83.
- ASTRAMSKAS, A. Panevėžio žemės ūkio parodos. *Mūsų praeitis*, 1997, nr. 5, p. 73–81.
- ASTRAMSKAS, A. Suskaičiuokime panevėžiečius. Iš *Panėvėžys nuo XVI a. iki 1990 m.* Panevėžys, 2003, p. 115–120.
- ASTRAMSKAS, A. Moiglių namai. Iš *Kraštiečiai: Moiglių šeima*. Panevėžys, 2006, p. 23–33.
- ASTRAMSKAS, A. Vidurinių mokyklų atidarymas Panevėžyje: miesto bendruomenės požiūris. Iš *Iš Panevėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 28–44.
- BALIŪNAS, V. *Panėvėžio Juozo Balčikonio gimnazija*. Panevėžys, 1995. 428 p.
- Draugas (Panėvėžio kalendorius) 1915 metams*. Panevėžys, 1914. 79, [9] p.
- GAIDELIENĖ, J. Neramūs laikai; Švietimas; Kultūrinis gyvenimas ir labdara. Iš *Panėvėžys nuo XVI a. iki 1990 m.* Panevėžys, 2003, p. 208–268.
- GAIDELIENĖ, J. Šešios Moiglių šeimos kartos. Iš *Kraštiečiai: Moiglių šeima*. Panevėžys, 2006, p. 4–9.
- GAIGALAITĖ, A. *Lietuvos atstovai Rusijos Valstybės Dūmoje 1906–1917 metais*. Vilnius, 2006, 338, [1] p.
- JACKIEWICZ, M. Lenkų draugija Oświata (Švietimas) Panevėžyje 1919–1940. Iš *Panėvėžio apskrities institucinės bibliotekos*: konferencija. Panevėžys, 2000, p. 37–40.
- JUKNEVIČIUS, P. Nuo Pajuostės iki Vatikano. Iš *Kraštiečiai*. Panevėžys, 1993, p. 12.
- KNIZIKEVIČIENĖ, L. *Panėvėžio medicinos istorija* [rankraštis]. Panevėžys, 2010. L. Knizikevičienės asmeninis archyvas.
- KOZAKEVIČIUS, J. Panėvėžio visuomenės veikėjų sąrašas [rankraštis]. Iš KOZAKEVIČIUS, J. *Amžiaus kronika*. LMAB RS, f. 112–4, t. 4, p. 214–215.
- KOZAKEVIČIUS, J. *Amžiaus kronika* [rankraštis]. T. 1–4. LMAB RS, f. 112–1; f. 112–2; f. 112–3; f. 112–4.
- MAKSIMAITIENĖ, O. *Panėvėžio miesto istorija*. Panevėžys, 2003. 363, [1] p.
- MASTIANICA, O. Keletas puslapių iš mergaičių švietimo Panevėžyje praeities (XIX a. vidurys – XX a. pradžia). Iš *Iš Panevėžio praeities: švietimo istorijos puslapiai*. Panevėžys, 2008, p. 19–27.

PETRULIENĖ, A. Konstantino Jasiukaičio gyvenimo ir kūrybos pėdsakai Panevėžyje. Iš *Panėvėžio kultūrinė erdvė ir žmonės: Lietuvos pirmosios nepriklausomybės tarpsnis*: konferencija. Panevėžys, 2002, p. 48–55.

Panėvėžio kalendorius 1914 metams. Panevėžys, 1913. 67, [23] p.

Panėvėžio senųjų Šv. Petro ir Povilo bažnyčios kapinių antkapiniai paminklai.

ROSIN, Joseph. *Panevezys (Ponevezh)* // Prieiga internetu: <<http://www.shtetlinks.jewishgen.org/panevezys/pon1.html>> [žiūrėta 2010 m. lapkričio 20 d.].

STAKAUSKAS, J. *Trys lietuvių tautos pagrindai* [rankraštis]. Panevėžys, 1943. Panėvėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – PAVB RS), f. 122.

ZEIFAITĖ, O. Panėvėžio žydų bendruomenės kultūrinis gyvenimas. Iš *Panėvėžio apskrities institucinės bibliotekos*: konferencija. Panevėžys, 2000, p. 41–47.

ГУКОВСКИЙ, К.; ВОЙНИЧЬ, Ем.; СИНЯКОВЪ, И. Н. *Памятная книжка Ковенской губернии на 1905 год*. Ковно, 1904. 184 с.

Журналъ общаго собранія Ковенскаго общества сельскаго хозяйства. Приложение X. Ковна, 1901.

Журналъ общаго собранія Ковенскаго общества сельскаго хозяйства. Приложение VIII. Ковна, 1902.

Журналъ общаго собранія Ковенскаго общества сельскаго хозяйства. Приложение V. Ковна, 1905.

Журналъ общаго собранія Ковенскаго общества сельскаго хозяйства. Ковна, 1909, 16 и 17 февраля. (Kauno žemės ūkio draugijos narių sąrašas).

Ковенские губернские ведомости. 1908, но. 29; Žinios apie papildomai skiriamus Dūmos narius. LVIA, f. 1567, ap.1, b. 1453, lap. 38, 63.

Уставъ литовского римско-католического общества рабочихъ имени Св. Иосифа въ гор. Поневежъ. Ковно, 1908.

PANEVĖŽYS ACTIVISTS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

Arūnas Astramskas

Abstract

The aim of the research was to determine the number and social characteristics of Panevėžys activists at the beginning of the 20th century (1900–1915). For the research there were used important archive resources and publications of that period, reminiscences, studies of historians. Persons were selected according to their leading role or elective post in the organizations, their activity.

The collected data were summarized and inserted in the table. Eventually, 265 persons were included in the database. It is a sufficiently great number for a town with the population of 16–20 thousand people, which was at that time.

A quarter (26%) of the activists at the beginning of the 20th century were members of the Municipality, the majority of them took part in the activities of various organizations. A prominent place among activists was occupied by the leaders of Panevėžys Credit Society (Credit Cooperative), they made up 13,6% of all activists. Very often the same persons were in the Municipality and in Panevėžys Credit Society.

Many active people participated in other organizations: Panevėžys Catholic Philanthropist Society, Lithuanian Cultural Society „Aidas“, Panevėžys Polish Theatre and Music Society, St.Joseph's and St.Zita Catholic organizations.

At the beginning of the 20th century women became active in public life. They made up only 12% of all activists, but they were very active, participated in most organizations, among them were representatives of different nationalities.

Among the town activists were landowners who comprised 14% of all the activists. The majority of the landowners took part in

the organizations promoting the progress of agriculture.

We succeeded in finding out nationalities of 163 people or 61,5% of all the activists. Among them there were 62 (38%) Lithuanians, 47 (29%) Poles, 33 (20%) Jews, 14 (8,5%) Russians, 7 (4,5%) Germans. Distribution of the nationalities of the activists was similar to the ethnic composition of the population, one nationality was not prevailing over others. Among people of all nationalities were those who had high posts in Panevėžys, as well as in Lithuanian and Russian state institutions.

The presented panorama of Panevėžys activists at the beginning of the 20th century can be used for broader generalizations and further more comprehensive research.